

RISIKOFAKTORER FOR SKADER VED NORSKE ALPINSENTRA – EN CASE-CONTROL UNDERSØKELSE

^{1,3}Steinar Sulheim, ²Arne Ekeland & ¹Roald Bahr

¹Senter for idrettsskedeforskning, Norges idrettshøgskole, Oslo; ³Ortopedisk avdeling, Ullevål Universitetssykehus, Oslo; ²Martina Hansens Hospital, Bærum

Alpint har lenge vært den dominerende disiplin ved norske alpinanlegg, men telemark og snowboard har i økende grad inntatt anleggene. De senere år har alle disse disipliner gjennomgått betydelig utvikling, først og fremst på utstyrsiden, men også rent teknisk, noe som vil kunne medføre endringer i skadepanoramaet. Hvorvidt den økningen man har observert i snowboardskader skyldes at grenen er mer risikofylt eller at det er mange nybegynnere i bakken, er ikke kjent. Det har ikke vært gjort større multisenterstudier i Norge på dette feltet de siste tiårene. Formålet med studien var derfor å sammenlikne skaderisikoen mellom alpint, snowboard og telemark, og samtidig korrigere for andre risikofaktorer som bl.a. alder, kjønn, nasjonalitet og ferdighetsnivå. Metode: Skader ble registrert fortløpende av skipatroljen vinteren 2002 ved ni større skianlegg, som til sammen dekker ca. 60 % av solgte heiskort i Norge. Totalt 3256 skadde utøvere ble behandlet og skipatroljen registrerte skadelokalisasjon og -type. I tillegg ble alder, kjønn, nasjonalitet, ferdighetsnivå, utstyr, om utøveren hadde deltatt på skiskole og om han hadde leid eller eget utstyr. Som kontrollgruppe ble 3013 brukere fra de samme anleggene intervjuet i heiskøen til de respektive hovedheiser i bunnen av bakken med hensyn på de samme risikofaktorene. Utvelgelsen av disse var randomisert, og i et antall fra hvert anlegg som tilsvarer forventet antall skadede fra dette anlegget. Chi-kvadrattester og multivariat logistisk regresjon ble brukt for å teste sammenhengen mellom individuelle risikofaktorer og skaderisiko. Resultater: De vanligste skadetyperne var kneskader (17,8 %), hodeskader (17,7 %), håndleddskader (13,9%) og skulderskader (11,6 %). I alpint var kneskadene vanligst (27,8 %), i telemark skulder og arm (25%) og i snowboard håndleddskader (26,3%). Skaderisikoen for snowboard var høyere enn for alpint (OR: 1,75 [1,53-2,04], korrigert for andre risikofaktorer), men den for telemark var signifikant lavere enn for alpint (OR: 0,74 [0,59-0,92]). Nybegynnere, barn og unge og ikke-nordiske utøvere hadde økt skaderisiko, mens der ikke var noen effekt av kjønn, utstyrsleie eller instruksjon (multivariat logistisk regresjon). Konklusjon: Snowboard er forbundet med høyere skaderisiko enn alpint, og telemark har lavest risiko for skade av de tre grenene.

Senter for idrettsskedeforskning er etablert ved Norges idrettshøgskole med økonomisk støtte fra Kulturdepartementet, Norges Idrettsforbund og Olympiske Komite, Norsk Tipping AS og Pfizer AS.